

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
VLADA

SMJERNICE
EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE TUZLANSKOG KANTONA
ZA PERIOD 2019 - 2021. GODINE

Tuzla, juni 2018. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	3
1. SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE.....	4
1.1 Ekonomski rast.....	4
1.2 Industrijska proizvodnja i robna razmjena.....	6
1.3 Tržište rada.....	8
1.4 Rizici ostvarenja makroekonomskih projekcija.....	9
2. SREDNJOROČNA FISKALNA POLITIKA.....	9
3. POLITIKA PRIHODA ZA NIVO TUZLANSKOG KANTONA.....	10
4. PRIHODI I PRIMICI BUDŽETA TUZLANSKOG KANTONA.....	13
4.1. Prihodi i primici (budžetska sredstva)	14
4.2. Namjenska sredstva, grantovi, donacije, vlastiti prihodi i primici po osnovu namjenskih sredstava.....	15
5. RIZICI PO PROJEKCIJE PRIHODA... ..	15
6. PREDVIĐENE PROMJENE JAVNOG DUGA I STRATEGIJA UPRAVLJANJA JAVNIM DUGOM.....	16
6.1. Obaveze kantona.....	16
6.2. Projekcije duga TK nastalog po osnovu zaduživanja za 2019-2021. godinu.....	17
7. STRATEŠKI CILJEVI VLADE TUZLANSKOG KANTONA.....	19

U V O D

Na osnovu člana 17. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16 i 5/18), pripremljen je dokument Smjernice ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2019-2021. godina, što ima za cilj projekciju prihoda i gornju granicu rashoda za pripremu budžeta za naredni trogodišnji period.

Potrebno je napomenuti da je prijedlog smjernica Ministarstvo finansija dužno, dostaviti Vladi Tuzlanskog kantona do 15. maja tekuće godine, a Vlada donosi iste do 31. maja tekuće godine. Obzirom da su od strane Federalnog ministarstva finansija projekcije indirektnih i direktnih poreza za Tuzlanski kanton i općine kantona proslijeđene 15.05.2018. godine, a u Ministarstvu finansija zaprimljene 23.05.2018. godine, nije bilo moguće ispoštovati navedeni zakonski rok za izradu i predlaganje Smjernica Vladi Tuzlanskog kantona.

Kako su u toku paralelni procesi na izradi Dokumenta okvirnog budžeta Tuzlanskog kantona za period 2019–2021. godina pri izradi Smjernica korištene su srednjoročne projekcije i godišnje procjene prihoda i rashoda, te su moguća određena odstupanja projekcija u odnosu na ovaj dokument.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2019.-2021. godina definišu početna budžetska ograničenja za sve korisnike budžeta. Još jedan bitan cilj smjernica je da osigura realan, sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranja rashoda, čime se postiže funkcionalna povezanost provođenja sveukupnih aktivnosti u koncipiranju uravnoteženog okvira prihoda i rashoda, za sve nivoe vlasti Federacije Bosne i Hercegovine, uključujući Budžet Federacije, kantona, gradova, općina i vanbudžetskih fondova shodno odredbama Zakona o budžetima, koje je svakako neophodno posmatrati u najširem kontekstu, odnosno u kontekstu ukupnog fiskalnog kapaciteta.

Ovaj dokument ima za cilj da poboljša koordinaciju između Vlade Tuzlanskog kantona, općina i vanbudžetskih fondova u postupcima pripremnih aktivnosti na izradi budžeta za 2019. godinu, kao i da osigura sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranih rashoda koji pokriva sve nivoe vlasti Tuzlanskog kantona, uključujući Budžet Kantona, Budžete općina i Finansijske planove vanbudžetskih fondova.

Ministarstvo finansija Tuzlanskog kantona predlaže Vladi Tuzlanskog kantona, da se usvoji ovaj dokument kao prvi korak u procesu pripreme Budžeta za 2019. godinu i da se istim potvrde predložena ograničenja budžetske potrošnje za 2019. godinu.

Smjernice sadrže: ciljeve ekonomske i fiskalne politike, osnovne makroekonomske pokazatelje, procjene prihoda budžeta i predviđene promjene javnog duga.

Dokumentacionu osnovu za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2019-2021. godinu predstavljaju:

- Revidirane projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza za kantone i općine kantona za 2018. godinu i projekcije za period 2019-2021. godina (dostavljene od strane Federalnog ministarstva finansija Sarajeva),
- Izvršenje Budžeta Tuzlanskog kantona za 2017. godinu,
- Pokazatelji koji se odnose na nivo ostvarenih prihoda Budžeta TK u periodu januar - maj 2018. godine,
- Dokument Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) pri Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine, Perspektive 2019-2021. godine (april 2018. godina),
- Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2016.-2020. godina (februar 2016. godine),
- Privredna kretanja Tuzlanskog kantona (Kantonalna privredna komora Tuzla, publikacija broj 27 (januar 2018. godine).

1. SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

Jedan od osnovnih preduslova održivog ekonomskog rasta te povećanja zaposlenosti jeste makroekonomska stabilnost. Makroekonomska stabilnost ostvarit će se efikasnim upravljanjem javnim financijama kroz daljnje unaprjeđenje procesa upravljanja državnim budžetom, fiskalnu konsolidaciju i efikasno upravljanje javnim dugom, jačanje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola i unutašnje revizije, te razvojem makroekonomske statistike. Ovakva nastojanja Ministarstva finansija moraju imati potporu svih budžetskih korisnika i drugih koji koriste sredstva budžeta Tuzlanskog kantona, a iskazana kroz Smjerice i ciljeve fiskalne politike za 2019-2021. godinu i Dokument okvirnog Budžeta TK za period 2019-2021. godina.

1.1. Ekonomski rast

U 2017. godini je, prema trenutno raspoloživim podacima, u zemljama Evropske unije zabilježen ekonomski rast od 2,4 %, dok je u zemljama Zapadnog Balkana zabilježen rast od 2,5% u odnosu na 2016. godinu. Takve prilike u eksternom okruženju imale su direktan odraz na ekonomski rast u BiH, odnosno u Federaciji BiH. U 2018. godini međunarodne institucije nagovještavaju nastavak trenda pozitivnih ekonomskih prilika kako u svijetu, tako i u Bosni i Hercegovini i neposrednom eksternom okruženju. Nastavak povoljnog eksternog ambijenta uz pojačani doprinos internih dinamika bi trebao rezultirati dodatnim jačanjem ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini.

Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), pri Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine izradila je makroekonomske pokazatelje na nivou **Bosne i Hercegovine**, koji se daju u sljedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 1. Makroekonomski pokazatelji BiH za period 2019-2021. godina

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nominalni BDP u mil KM	30.862	31.826	33.266	34.909	36.685	38.652
Nominalni rast u %	4,0	3,1	4,5	4,9	5,1	5,4
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,1	100,1	101,3	101,4	101,3	101,7
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	30.531	31.801	32.846	34.435	36.202	37.995
Realni rast u %	2,9	3,0	3,2	3,5	3,7	3,6
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-1,1	1,3	1,6	1,5	1,6	1,4
Potrošnja u mil KM	30.042	30.832	31.773	32.793	33.764	34.775
Realni rast u %	1,4	1,4	1,8	1,6	1,3	1,4
Vladina potrošnja u mil KM	6.266	6.366	6.494	6.611	6.723	6.831
Realni rast u %	0,1	0,1	0,8	0,3	0,2	0,1
Privatna potrošnja u mil KM	23.776	24.466	25.280	26.182	27.041	27.945
Realni rast u %	1,8	1,7	2,1	1,9	1,6	1,7
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	5.189	5.479	6.077	6.651	7.249	7.904
Realni rast u %	2,5	5,3	10,6	9	8,4	8,5
Vladine investicije u mil KM	697	764	1.031	1.227	1.472	1.752

Realni rast u %	31,3	7,9	33,4	17,2	18,2	17,2
Privatne investicije u mil KM	4.491	4.716	5.046	5.424	5.777	6.152
Realni rast u %	-0,9	4,9	6,9	7,3	6,2	6,3
Uvoz u mil KM	15.636	17.074	18.162	19.224	20.330	21.521
Nominalni rast u %	2,8	9,2	6,4	5,8	5,8	5,9
Realni rast u %	7	4,7	4,8	3,8	3,6	3,7
Izvoz u mil KM	10.588	11.875	13.007	14.061	15.186	16.432
Nominalni rast u %	7,1	12,2	9,5	8,1	8	8,2
Realni rast u %	9,5	9,1	7,3	6	5,8	5
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	14,4	14,9	15,6	16,4	17,4	18,9
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.435	-1.455	-1.468	-1.568	-1.673	-1.670
Rast u %	-8,9	1,4	0,8	6,8	6,7	-0,1
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,7	-4,6	-4,4	-4,5	-4,6	-4,3

IZVOR: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), mart 2018. godine

Prema projekciji DEP-a očekuje se da bi stopa realnog rasta BDP-a u 2018. godini mogla iznositi 3,2%. Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta u 2018. godini trebala predstavljati domaća tražnja. Naime, povećanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji uz očekivana povećanja industrijske proizvodnje i građevinskih radova praćeno povećanjem broja zaposlenih i prihoda od izvoza trebalo bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana a samim tim i povećanjem privatne potrošnje koja će kao i prethodnih godina pretstavljati ključni oslonac ekonomskog rasta. S druge strane, imajući u vidu visok nivo javne potrošnje u okviru BDP-a u BiH i napore koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije u 2018. godini se ne očekuje značajniji rast javne potrošnje. Investicije bi u 2018. godini za razliku od prethodnih mogle imati značajniji rast, a samim tim i veći doprinos u očekivanom rastu BDP-a u 2018. godini. Tokom 2018. godine očekuje se povećanje privatnih i naročito javnih investicija. Poboljšanje proslovnog ambijenta kroz reformske procese bi mogle povećati interes kako domaćih tako i stranih investitora za investiciona ulaganja u BiH. S druge strane, deblokada aranžmana sa MMF-om usljed usvajanja Zakona o akcizama omogućio je Bosni i Hercegovini povlačenje kreditnih sredstava međunarodnih finansijskih institucija (EBRD, EIB) koji su u prošlosti predstavljali glavni izvor finansiranja javnih investicija. Ova sredstva, uz najave povećanja investicija iz budžeta sa svih nivoa vlasti, nesumnjivo će podstaknuti ekonomski rast u BiH. Povoljno eksterno okruženje koje bi se trebalo manifestovati kroz pojačanje izvozne tražnje u 2018. godini trebalo bi omogućiti nastavak visokog nivoa vanjskotrgovinske razmjene u BiH. Tako se u 2018. godini u Bosni i Hercegovini očekuje povećanje izvoza od 7,3% u realnom smislu. S druge strane, jačanje ekonomske aktivnosti u zemlji uz očekivani rast izvoza rezultirat će realnim povećanjem uvoza od 4,8% u odnosu na prethodnu godinu. Usljed ovog trenda kretanja izvoza i uvoza u 2018. godine se očekuje stagnacija vanjskotrgovinskog bilansa tako da će vanjskotrgovinski bilans imati neutralan doprinos na očekivani ekonomski rast u BiH u 2018. godini. U periodu 2019-2021. godina pod pretpostavkom nastavka stabilnog eksternog okruženja u ovom srednjoročnom vremenskom okviru u Bosni i Hercegovini se očekuje nastavak ekonomskog rasta po prosječnim stopama rasta od 3,6% na godišnjem nivou. Tokom ovog perioda očekuje se da domaća tražnja kroz privatnu potrošnju i investicije bude glavni oslonac ekonomskog rasta. S druge strane, tokom posmatranog perioda očekuje se stagnacija javne potrošnje što će rezultirati smanjenjem njenog učešća u strukturi BDP-a odnosno njenog doprinosa u ekonomskom rastu Bosne i Hercegovine. Također, reformske mjere koje su usmjerene ka poboljšanju poslovnog ambijenta u zemlji trebale bi rezultirati

većim investicionim ulaganjima (domaćim i inostranim) što bi ojačalo privatni sektor, zaposlenost i u konačnici bh. vanjskotrgovinsku robnu razmjenu sa svijetom.

U **Federaciji BiH** je u periodu od 2014-2017. godine zabilježen konstantan rast bruto društvenog proizvoda (BDP) po prosječnoj stopi od 2,7%. BDP po glavi stanovnika je u stalnom rastu kroz posmatrani period i na kraju 2016. godine iznosio je 8.857,0 KM dok je u 2014. godini iznosio 8.045,00 KM. Nominalni rast BDP-a u Federaciji BiH se kroz posmatrani period kretao po stopama od 2,6% u 2014. godini do 5,3% u 2017. godini.

Projekcije makroekonomskih pokazatelja za tekuću i naredni trogodišnji period u Federaciji BiH sažeto je prikazan u narednoj tabeli.

Tabela 2. Projekcije makroekonomskih pokazatelja u Federaciji BiH (2018. - 2021.), u 000KM¹

God.	Nominalni BDP FBiH	%rasta	Realni BDP FBiH (g/g)	Realni BDP (bazna godina) ²	%rasta	BDP deflator
2015	18.688.300,0	4,8	18.377.081,0	18.688.300,0	3,1	100,0
2016	19.540.120,0	4,6	19.239.507,1	19.239.507,1	2,9	101,6
2017	20.569.640,5	5,3 ³	20.138.674,1	19.828.852,8	3,1	103,7
2018	21.197.014,6	3,1	20.783.111,7	20.463.376,1	3,2	103,6
2019	21.580.680,5	1,8	21.468.954,4	21.138.667,6	3,3	102,1
2020	21.919.805,0	1,6	22.220.367,8	21.878.520,9	3,5	100,2
2021	22.499.660,9	2,6	23.064.741,8	22.709.904,7	3,8	99,1

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Za potrebe projekcije kretanja BDP-a Federacije BiH korišten je kratkoročni i srednjoročni pristup analizi očekivanih promjena u ekonomiji Federacije BiH. Pri procjeni BDP-a u kratkom roku (2018. i 2019. godina) najuticajnijim vektorima za očekivani rast su se pokazali: cijene osnovnih namirnica, ukupni prihodi prikupljeni po osnovu indirektnih poreza, ukupna vrijednost transakcija u platnom prometu, te krediti privatnom sektoru. U navedenom periodu realni rast bi trebao iznositi 3,2% i 3,3% respektivno. Na osnovu dobivenih kratkoročnih projekcija, uz pretpostavku nastavka produbljivanja trgovinskih veza u oblasti izvoza poljoprivrednih proizvoda prema glavnim trgovinskim partnerima, izrađene su i srednjoročne projekcije BDP-a Federacije BiH (2020. i 2021. godina). Pri kalkulacijama srednjoročnih projekcija, u obzir je uzet i očekivani priliv investicija kroz aktivaciju sredstava koja se očekuju u domenu ulaganja u infrastrukturu i turizam, te se u 2020. godini očekuje realni rast po stopi od 3,5%, a u 2021. godini po stopi od 3,8%.

1.2. Industrijska proizvodnja i robna razmjena

Tokom 2018. godine povoljna eksterna dešavanja uz očekivano povećanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji trebali bi rezultirati nastavkom trenda rasta industrijske proizvodnje u BiH. Pored prerađivačke industrije gdje izvozna tražnja ima primarnu ulogu, tokom 2018. godine očekuje se i značajniji doprinos sektora za proizvodnju električne energije. U periodu 2019-2021. godina u **BiH** se očekuje osjetniji ekonomski napredak u okviru kojeg bi dešavanja u industrijskoj proizvodnji trebala imati centralnu ulogu. Pored očekivanih povoljnih eksternih prilika u ovom srednjoročnom vremenskom okviru se

očekuje i značajniji utjecaj internih dinamika u funkciji jačanja industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini. Naime, tokom ovog perioda očekuje se da bi reformske mjere na unaprijeđenju poslovnog ambijenta koje provode nadležne institucije u Bosni i Hercegovini trebale polučiti mjerljive rezultate. Poboljšanje poslovnog ambijenta trebalo bi rezultirati povećanjem investicionih ulaganja (domaćih i inostranih), veću iskorištenost postojećih i pokretanje novih kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i jačanje konkurentske pozicije bh. proizvođača. Imajući u vidu sve navedene okolnosti tokom ovog perioda očekivane stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje prema projekciji DEP-a iznose preko 5% na godišnjem nivou.

Indeks obima industrijske proizvodnje u **Federaciji BiH** se od 2014-2016. godine kretao po stopama od 0,1%, 2,2% te 2,6% respektivno. U 2017. godini indeks bilježi dalji rast po stopi od 3,8% u odnosu na prethodnu godinu. Detaljnija analiza industrijske proizvodnje u 2017. godini pokazuje da je proizvodnja u prerađivačkoj industriji, koja po strukturi ima najveći udio u ukupnoj industriji, bilježi rast od 4,6%. Najveći rast proizvodnje ostvaren je u sektoru rudarstva i to 9,8% (kao posljedica konsolidacije rudnika u Federaciji BiH) u odnosu na prethodnu godinu, dok je u sektoru snabdijevanja električnom energijom i plinom zabilježen pad od 2,3%. Naime, tokom 2017. godine došlo je do smanjenja proizvodnje u hidroelektranama uzrokovanog nepovoljnim hidrološkim uslovima, što je bio i ključni razlog pada proizvodnje u ovom sektoru. Obim robne razmjene u Federaciji BiH se u ovome periodu povećavao i na izvoznoj i na uvoznoj strani. U 2017. godini stopa rasta izvoza u odnosu na prethodnu godinu iznosila je čak 15,9%, dok je u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu ista stopa iznosila 1,8%. Porast izvoza posljedica je aktivnosti koje provodi Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, posebno u sferi izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, te uspostavljanja bilateralnih odnosa sa drugim državama (Republika Turska, Ruska Federacija). Slična su dešavanja pratila uvoznu stranu vanjskotrgovinskog bilansa, te je stopa rasta uvoza sa 2,3% u 2016. godini porasla na 13,8% u 2017. godini. Pokrivenost uvoza izvozom u 2014. godini iznosila je 55,8%, a u 2017. godini 58,3%. Prema posljednjim podacima iz zvaničnih saopštenja Federalnog zavoda za statistiku, Federacija BiH je za mart 2018. ostvarila izvoz u ukupnoj vrijednosti 6,5 mil. KM, što je za 8,5% više u odnosu na februar 2018., odnosno za 5,9% više u odnosu na mart prethodne godine. U istom mjesecu ostvaren je uvoz u vrijednosti 1,15 mlrd. KM, što je za 19,2% više u odnosu na februar 2018., odnosno za 5,3% više u odnosu na mart prethodne godine. U prvom kvartalu 2018. godine izvoz je prosječno rastao svaki mjesec za 4,2%, a uvoz je prosječno rastao za 11,6%. Učešće Federacije BiH u ukupnom izvozu BiH za mart 2018. iznosi 66,8%, a u ukupnom uvozu 66,9%. Procenat pokrivenosti uvoza izvozom je 56,7%, što je za 5,6% manje u odnosu na februar 2018., kada je pokrivenost iznosila 62,3%. Najveća vrijednost izvoza i uvoza ostvarena je u području prerađivačke industrije. Projekcije makroekonomskih pokazatelja za tekuću i naredni trogodišnji period u Federaciji BiH detaljno prezentirane u Tabeli 2.

U **Tuzlanskom kantonu** u periodu januar-februar 2018. godine došlo je do rasta obima industrijske proizvodnje od 2,3% u odnosu na isti period 2017. godine. Ostvaren je rast intermedijarnih proizvoda od 27%, kapitalnih proizvoda 16%, netrajnih proizvoda za široku potrošnju 3,6% i trajnih proizvoda za široku potrošnju 1,4%. U istom periodu došlo je do pada u proizvodnji energije od 5,8%.

Industrijska proizvodnja I-II 2018/ I-II 2017 (%)

Ukupno je izvezeno proizvoda u vrijednosti od 265.660.000 KM što je u odnosu na isti period 2017. godine rast od 22,1%. U isto vrijeme je došlo do rasta uvoza od 19%, te je uvezeno roba u vrijednosti od 285.346.000 KM. Pokrivenost uvoza izvozom je 93%, a vanjskotrgovinski deficit je 19.686.000 KM. Najznačajniji vanjskotrgovinski partneri Tuzlanskog kantona su Njemačka, Slovenija, Italija, Hrvatska i Austrija.

1.3. Tržište rada

Prosječan broj zaposlenih lica u **BiH** u period januar-decembar 2017. godine iznosi 746,3 hiljada što je za 2,8% više u odnosu na isti period prethodne godine. Najznačajniji doprinos rastu bio je u djelatnostima prerađivačke industrije, trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Istovremeno prosječan broj nezaposlenih lica u BiH je smanjen za 6,1% g/g, što je uticalo na smanjenje stope nezaposlenosti. Iako još uvijek nisu dostupni detaljni podaci za tržište rada u 2018. godini može se očekivati da će u posmatranoj godini nastaviti trend postepenog smanjenja stope nezaposlenosti, odnosno povećanja broja zaposlenih lica. U periodu 2019-2021. godine prema projekcijama DEP-a očekuje se rast obima investicija, trgovine, industrijske proizvodnje što bi trebalo imati pozitivan uticaj na zapošljavanje i plate u BiH. Također, nivo sprovođenja strukturnih reformi u BiH uticaće na intenzitet smanjenja stope nezaposlenosti. Uzimajući u obzir sve navedeno, u periodu 2019-2021. godine može se očekivati rast broja zaposlenih lica oko 2,5%-2,6% g/g, odnosno neto plata 2,4%-2,8% g/g.

Broj zaposlenih lica u **Federaciji BiH** uvećan je u gotovo svim područjima djelatnosti u kojima je glavni pokretač otvaranja novih radnih mjesta bio rast privatne potrošnje. Najznačajniji doprinos rastu bio je u djelatnostima prerađivačke industrije, trgovine na veliko i malo, te u djelatnosti pružanja smještaja i pripreme i usluživanja hrane. Registrovana stopa nezaposlenosti u Federaciji BiH u posmatranom periodu se kretala od 46,9% u 2014. godini do 41,5% u 2017. godini. Prosječna bruto plata u februaru 2018. godine iznosila je 1.306,00 KM, dok je neto plata iznosila 852,00 KM. Broj zaposlenih u

februaru 2018. godine veći je u odnosu na kraj 2017. godine i iznosi 509.887, dok je broj nezaposlenih dodatno smanjen na 348.639 osoba.

Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje, u decembru 2017. godine u **Tuzlanskom kantonu** je bilo zaposleno ukupno 86.924 osoba. U odnosu na prethodni mjesec, broj zaposlenih se smanjio 0,3%, dok je u odnosu na prosjek 2016. godine veći za 2,6%. Prerađivačka industrija i trgovina zapošljavaju najviše osoba. Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje, u decembru 2017. godine je registrovano 84.250 nezaposlenih osoba. Stručne osobe učestvuju sa 57.118 ili 67,80%, a nestručne sa 27.132 ili 32,20%. Broj osoba koje prvi put traže zaposlenje u decembru je 37.970 ili 45,1% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih. Prosječna neto plata u Tuzlanskom kantonu u decembru je iznosila 771,00 KM što je ispod prosjeka Federacije BiH. U odnosu na kantonalni prosjek iz 2016. godine, neto plaća je veća za 3,6%. Najviše prosječne neto plate u Tuzlanskom kantonu su u sektoru proizvodnje i opskrbe električnom energijom, dok su najniže prosječne neto plate u građevinarstvu.

1.4. Rizici ostvarenja makroekonomskih projekcija

Glavni rizici za ostvarenje ovih projekcija se mogu klasifikovati u dvije grupe i to na eksterne i interne.

Ključni rizik za ostvarenje ovoga scenarija u kratkom roku bi mogle predstavljati interne dinamike u BiH koje se manifestuju kroz komplikovan sistem donošenja odluka i formiranje vlasti nakon općih izbora u 2018. godini. Takođe, eventualni zastoj u reformskim procesima gotovo sigurno bi se negativno odrazio i na ekonomski rast. Srednjoročno, postoji rizik migracije stanovništva što bi uz ostalo moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti rada i sporijim rastom BDP-a.

Kada je riječ o industrijskoj proizvodnji, izuzev svega navedenog, postoje i rizici nepovoljnih hidrometeoroloških prilika, od kojih zavisi cjelokupan sektor proizvodnje električne energije.

Najveći rizik po pozitivne promjene na tržištu rada predstavljaju eventualna odstupanja, odnosno neprovođenja planiranih strukturnih reformi. Na kretanje ukupnog nivoa cijena uticaj bi mogli imati interni (promjene cijena komunalija, povećanje akciza), kao i eksterni faktori (primarno kretanje cijena sirove nafte i hrane), te bi svako povećanje cijena koje je brže od pretpostavljenog u osnovnom scenariju moglo uvećati nivo inflacije.

Eksterno okruženje predstavlja ključnu strukturnu odrednicu domaće ekonomije, pa stoga i ključni rizik po ekonomski rast leži u eventualnom slabljenju izvozne tražnje, što bi dovelo do smanjenja izvoza bh. proizvoda na inostrana tržišta, posebno izvoza na tržišta zemalja EU.

2. SREDNJOROČNA FISKALNA POLITIKA

Fiskalnu i poreznu politiku **FBiH** u 2018. godini i u narednom periodu karakteriše nastavak provođenja mjera Reformske agende i preuzetih obaveza iz Pisma namjere sa IMF, sa fokusom na stvaranje povoljnog poslovnog okruženja kroz smanjenje cijene rada, rasterećenje privrede kroz restrukturiranje poreznog sistema, smanjenje poreznog duga, povećanje discipline poreznih obveznika, kreiranje stabilnog poreznog sistema koji ima za cilj da poveća direktne investicije, te približavanje istog standardima Europske unije. U 2017. godini oba doma parlamenta Federacije BiH su usvojili Nacrt Zakona o porezu na dohodak kojim se proširuje osnovica dohotka na sve izvore, a posebno naknade iz radnog odnosa koje su do sada imale karakter neoporezivosti, i Nacrt Zakona o doprinosima kojim se smanjuju ukupni doprinosi na platu sa sadašnjih 41,5% na 33,5%. Oba zakona su poslužila kao dobra osnova za pripremu prijedloga zakona koji su prošli javnu raspravu, i koji će biti razmatrani

na Vladi FBiH u drugoj polovini 2018. godine. Očekuje se primjena od 01.01.2019. godine, čime se stvaraju pravne pretpostavke koje omogućavaju suzbijanje sive ekonomije, i implementaciju aktivnosti na smanjenju administrativnih prepreka u cilju povećanja zaposlenosti. U kontekstu restrukturiranja poreznog sistema potrebno je u budućem periodu sa nivoa kantona podići na federalni nivo oporezivanje imovine, ne mijenjajući korisnike tih javnih prihoda. Sadašnji propisi koji uređuju oporezivanje posjeda i prometa imovine uređeni su na nivou deset Kantona i na nivou jedinica lokalne samouprave, te postoji 20 zakona koji regulišu istu materiju. U cilju pojednostavljenja poslovnog okruženja, u narednom periodu potrebno je donijeti jedinstveni zakon o oporezivanju imovine na nivou FBiH, što će imati uticaj i na Tuzlanski kanton. U oblasti pripadnosti i raspodjele javnih prihoda provode se kontinuirano aktivnosti analize efekata postojećih zakonskih rješenja i analize inicijativa korisnika za izmjene istih, sa ciljem davanja prijedloga za poboljšanje vertikalne i horizontalne raspodjele prihoda od indirektnih poreza i sistema izjednačavanja, koji će pružiti osnov za pripremu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u FBiH.

Vlada Tuzlanskog kantona bit će usmjerena na oblikovanje fiskalne politike u cilju promovisanja konkurentnosti, povećanja efikasnosti javnog sektora te jačanja upravljanja javnim finansijama, kako na strani prihoda tako i na strani rashoda budžeta, uz poseban angažman vezan za aktivnosti usmjerene na promjenu propisa kojim je uređeno pitanje raspodjele indirektnih poreza i pitanje povrata vanjskog duga. Prioriteti u oblasti porezne politike i javnih prihoda u FBiH, a koji će imati utjecaj na Tuzlanski kanton, za period 2019–2021. godina bit će orijentisani na nastavku aktivnosti izrade prijedloga zakonskih rješenja kojima će se doprinijeti osiguranju i očuvanju ambijenta pogodnog privrednom rastu, sa stabilnim i predvidivim uslovima poslovanja, te poboljšanju naplate javnih prihoda, kao jednog od osnovnih agregata za planiranje razvojnih, socijalnih i ostalih društvenih potreba i obaveza. Također, kao i u proteklom periodu, nastavlja se kontinuirano provođenje aktivnosti na pojačanom inspekcijskom nadzoru s ciljem poticanja poštivanja propisa u cilju poboljšanja porezne discipline, suzbijanja sive ekonomije, te postizanja efikasnije naplate javnih prihoda.

Realizacija prezentiranog plana aktivnosti zavisit će prije svega od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nosioca aktivnosti, kao i drugih nepredviđenih događaja koji bi eventualno usporili i/ili odgodili realizaciju istih.

3. POLITIKA PRIHODA ZA NIVO TUZLANSKOG KANTONA

U narednim tabelarnim pregledima daju se projekcije indirektnih i direktnih poreza za nivo Tuzlanskog kantona za period 2019-2021. godina dostavljenih od strane Federalnog ministarstva finansija Sarajevo.

Projekcije prihoda rađene su u skladu sa planom prihoda na Jedinstvenom računu i preuzete su u aprilu mjesecu tekuće godine od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu (OMA) Uprave za indirektno oporezivanje BiH.

Projekcije su zasnovane na historijskom trendu naplate prihoda i predviđanjima kretanja makroekonomskih pokazatelja u navedenom periodu, a uzimaju u obzir efekte kontinuiranog usklađivanja stopa akciza na duhan u BiH sa minimalnim standardima u EU. Pri izradi projekcija uključeni su i efekti primjene adaptiranog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU.

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za korisnike u Federaciji Bosne i Hercegovine rađene su prema utvrđenim koeficijentima raspodjele iz Uputstva o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2018. godinu

(„Službene novine Federacije BiH“, broj: 101/17 i 27/18). Utvrđeno učešće Tuzlanskog kantona u raspodjeli dijela prihoda od indirektnih poreza iznosi 16,225 % .

Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza rađene su opreznim pristupom, na bazi prosjeka obračunatih koeficijenata raspodjele između entiteta, ne uzimajući u obzir neizvršena poravnanja između Federacije BiH i Republike Srpske u skladu sa Zakonom o uplatama na Jedinostveni račun i raspodjeli prihoda („Službeni glasnik BiH“, broj: 55/04, 34/07 i 49/09).

Projekcije prihoda sa Jedinostvenog računa trezora za nivo Tuzlanskog kantona u narednom trogodišnjem periodu su sljedeće:

Tabela 3. – Projekcije prihoda sa Jedinostvenog računa za Tuzlanski kanton

Indirektni porezi (KM)	Projekcija 2019	Projekcija 2020	Projekcija 2021
Tuzlanski kanton ukupno (I + II + III)	284.532.725	302.103.819	313.356.942
I Kanton	227.035.253	241.055.635	250.034.763
II Općine TK ukupno	45.424.004	48.229.128	50.025.624
III Direkcija cesta TK	12.073.468	12.819.056	13.296.555

Raspodjela prihoda od indirektnih poreza sa Jedinostvenog računa za 2019. godinu za nivo Tuzlanskog kantona očekuje se u iznosu od 284.532.725,00 KM, od čega za Kanton iznos od 227.035.253,00 KM, za općine iznos od 45.424.004,00 KM i Direkciju cesta TK iznos od 12.073.468,00 KM.

Porez na dobit preduzeća, izuzev banaka i drugih finansijskih organizacija, predstavlja u cjelosti prihod Kantona, i u narednom trogodišnjem periodu projicira se u slijedećim iznosima:

Tabela 4. – Projekcije prihoda od poreza na dobit

Porez na dobit (KM)	Projekcija 2019	Projekcija 2020	Projekcija 2021
Tuzlanski kanton	47.794.669	48.559.384	49.433.453

Procjene prihoda po osnovu poreza na dobit zasnovane su na historijskom trendu ostvarenja i pozitivnim makroekonomskim pretpostavkama, preuzetih od Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) u martu 2018. godine.

Efekti naplate prihoda od poreza na dobit od uvođenja novog Zakona o porezu na dobit, pokazuju stalni rast za kantonalne budžete, a koji se različito odražavaju za svaki kanton pojedinačno.

Projekcije prihoda od poreza na dohodak, uključujući zaostale obaveze po osnovu poreza na plaće, za nivo kantona su sljedeće:

Tabela 5. – Projekcije prihoda od poreza na dohodak (uključeni zaostali porezi na plaće)

Porez na dohodak (KM)	Projekcija 2019	Projekcija 2020	Projekcija 2021
Ukupno	56.635.677	58.731.197	60.845.520
I Tuzlanski kanton	34.587.408	35.867.142	37.158.359
II Općine TK	22.048.269	22.864.055	23.687.161

Projekcije prihoda za općine

Raspodjela prihoda od indirektnih poreza sa Jedinственog računa za općine Tuzlanskog kantona očekuje se u slijedećim iznosima za period 2019.-2021. godina:

Tabela 6. – Projekcije prihoda sa Jedinственog računa za Grad Tuzla/općine TK u KM

Grad Tuzla/općine TK	Projekcija 2019	Projekcija 2020	Projekcija 2021
Banovići	2.062.950	2.190.346	2.271.935
Čelić	1.108.520	1.176.975	1.220.817
Doboj Istok	1.071.722	1.137.906	1.180.292
Gračanica	4.703.159	4.993.599	5.179.606
Gradačac	4.158.098	4.414.878	4.579.329
Kalesija	3.500.346	3.716.507	3.854.944
Kladanj	1.361.501	1.445.580	1.499.426
Lukavac	4.388.082	4.659.064	4.832.611
Sapna	1.175.215	1.247.789	1.294.268
Srebrenik	4.215.594	4.475.925	4.642.649
Teočak	747.446	793.604	823.165
Tuzla	10.947.206	11.623.242	12.056.198
Živinice	5.984.166	6.353.713	6.590.384
UKUPNO:	45.424.004	48.229.128	50.025.624

Prihodi od poreza na dohodak na nivou općina za period 2019.-2021. godina projiciraju se kako slijedi:

Tabela 7. – Projekcije poreza na dohodak za općine TK u KM

Grad Tuzla/općine TK	Projekcija 2019	Projekcija 2020	Projekcija 2021
Banovići	1.274.836	1.322.005	1.369.597
Gračanica	1.603.393	1.662.719	1.722.577
Gradačac	1.258.558	1.305.125	1.352.110
Kalesija	799.887	829.483	859.344
Kladanj	728.199	755.142	782.327
Čelić	307.771	319.159	330.649
Lukavac	2.230.960	2.313.506	2.396.792
Srebrenik	1.136.065	1.178.099	1.220.511
Tuzla	9.421.973	9.770.586	10.122.327
Živinice	2.122.407	2.200.936	2.280.170
Doboj istok	625.492	648.635	671.986
Sapna	249.416	258.644	267.955
Teočak	289.312	300.016	310.816
UKUPNO:	22.048.269	22.864.055	23.687.161

Projekcije prihoda vanbudžetskih fondova

Ukupni prihodi vanbudžetskih fondova u FBiH, po osnovu doprinosa za penziono i zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti bez ostalih neporeznih prihoda koji se ostvaruju u skladu sa zakonima i primitaka u periodu 2019.-2021. godina projicirani su kako slijedi:

Tabela 8. – Projekcije prihoda vanbudžetskih fondova u mil. KM

Naziv	Izvršenje	Projekcije			
	2017	2018	2019	2020	2021
Doprinosi za PIO/MIO	1.765	1.821	1.885	1.954	2.017
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	1.273	1.313	1.359	1.410	1.455
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	145	150	155	161	166
UKUPNO:	3.183	3.284	3.399	3.525	3.638

Napomena: U vanbudžetske fondove uključeni su samo porezni prihodi-doprinosi, bez neporeznih prihoda i primitaka.

Prateći porast zaposlenosti i pojačan rad inspeksijskih organa, prihodi vanbudžetskih fondova u Federaciji BiH iz godine u godinu bilježe značajan porast, koji će se nastaviti i u narednom periodu. Srednjoročna, konzervativna projekcija ovih prihoda odražava historijski trend ostvarenja i makroekonomske pretpostavke. Planirana izmjena Zakona o doprinosima, nije uključena u projekciju prihoda.

4. PRIHODI I PRIMICI BUDŽETA TUZLANSKOG KANTONA

Projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza za Budžet Tuzlanskog kantona za period 2019-2021. godina zasnivaju se na projekcijama dostavljenih od strane Federalnog ministarstva finansija Sarajevo iz mjeseca maja 2018. godine.

Projekcije prihoda i primitaka u Budžetu Tuzlanskog kantona u periodu 2019-2021. godina ilustruje sljedeći pregled:

Tabela 9. – Prihodi, primici i finansiranje Budžeta Tuzlanskog kantona u KM

	Izvršenje 2017	Plan 2018.	Projekcija 2019.	Projekcija 2020.	Projekcija 2021	Index (2019/2018)	Index (2020/2019)	Index (2021/2020)
UKUPNO PRIHODI, PRIMICI I FINANSIRANJE (I+II)	334.867.223,21	384.690.895,12	371.952.149,00	386.489.901,00	396.003.047,00	96,69	103,91	102,46
I UKUPNO BUDŽETSKA SREDSTVA (A+B+C)	300.390.640,53	323.958.041,00	323.383.331,00	339.748.629,00	349.659.696,00	99,82	105,06	102,92
A. Poreski prihodi	281.953.562,45	309.190.180,00	309.675.230,00	325.740.061,00	336.884.475,00	100,16	105,19	103,42
1. Prihodi od indirektnih poreza	204.833.699,59	232.684.482,00	227.035.253,00	241.055.635,00	250.034.763,00	97,57	106,18	103,72
2. Porez na dobit preduzeća	44.664.575,39	44.559.452,00	47.794.669,00	48.559.384,00	49.433.453,00	107,26	101,60	101,80
3. Porez na dohodak (uključujući zaostale uplate poreza na plaće)	31.839.824,80	31.667.346,00	34.587.408,00	35.867.142,00	37.158.359,00	109,22	103,70	103,60
4. Domaći porezi na dobra i usluge	435.747,32	271.000,00	250.000,00	250.000,00	250.000,00	92,25	100,00	100,00
5. Prihodi po osnovu zaostalih obaveza i ostali porezi	179.715,35	7.900,00	7.900,00	7.900,00	7.900,00	100,00	100,00	100,00

B.Neporezni prihodi	15.683.811,35	12.175.221,00	12.175.221,00	12.175.221,00	12.175.221,00	100,00	100,00	100,00
1.Prihodi od poduzet.aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih kursnih razlika	1.722.622,95	73.300,00	73.300,00	73.300,00	73.300,00	100,00	100,00	100,00
2.Naknade i takse	10.148.587,74	8.691.921,00	8.691.921,00	8.691.921,00	8.691.921,00	100,00	100,00	100,00
3.Novčane kazne (neporezne prirode)	3.812.600,66	3.410.000,00	3.410.000,00	3.410.000,00	3.410.000,00	100,00	100,00	100,00
4.Tekući transferi (transferi i donacije)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
C.Primici	2.753.266,73	2.592.640,00	1.532.880,00	1.833.347,00	600.000,00	59,12	119,60	32,73
II NAMJENSKA SREDSTVA, GRANTOVI, DONACIJE, PRIMICI I VLASTITI PRIHODI (D+E+F)	34.476.582,68	60.732.854,12	48.568.818,00	46.741.272,00	46.343.351,00	79,97	96,24	99,15
D.Namjenska sredstva, grantovi, donacije i primici po osnovu namjenskih sredstava	22.119.077,52	40.064.047,12	31.427.841,00	30.112.796,00	29.708.874,00	78,44	95,82	98,66
1.Prihodi po osnovu posebnih propisa-namjenska sredstva	14.441.327,49	27.972.266,00	17.785.935,00	18.196.208,00	18.314.786,00	63,58	102,31	100,65
2.Tekući i kapitalni transferi	7.005.860,73	11.216.487,00	11.174.970,00	9.622.402,00	9.107.702,00	99,63	86,11	94,65
3. Donacije	161.749,20	394.082,00	466.936,00	294.186,00	286.386,00	118,49	63,00	97,35
4. Kapitalni primici	510.140,10	481.212,12	481.212,00	481.212,00	481.212,00	100,00	100,00	100,00
E-Preneseni višak prihoda nad rashodima (Escrow račun)	0,00	0,00	1.518.788,00	1.518.788,00	1.518.788,00	0,00	100,00	100,00
F. Prihodi po osnovu vlastite djelatnosti -vlastiti prihodi	12.357.505,16	20.668.807,00	17.140.977,00	16.628.476,00	16.634.477,00	82,93	97,01	100,04

4.1. Prihodi i primici (budžetska sredstva)

Očekivani ekonomski rast u narednom trogodišnjem periodu u BiH, a samim time i u Tuzlanskom kantonu, projicira i povećanje prihoda u navedenom periodu, posebno u 2020. i 2021. godini.

Ukupni poreski prihodi u 2019. godini predviđaju se u iznosu od 309,7 miliona KM, što je približno planiranim prihodima u Budžetu za 2018. godinu, odnosno za 485 hiljada KM ili 0,16% više. U 2020. godini ovi prihodi rastu za 5,19 % u odnosu na 2019. godinu, dok će u 2021.godini doći do povećanja istih za 3,42% u odnosu na 2020. godinu.

U strukturi poreskih prihoda prihodi od indirektnih poreza imaju najveći udio. Iskazano nominalno indirektni porezi u 2019. godini će biti manji za 5,6 miliona KM u odnosu na plan 2018.godine, dok će u 2020. godini doći do značajnijeg povećanja istih, za 14

miliona KM u odnosu na 2019. godinu. U 2021. godini prihodi od indirektnih poreza nastavljaju sa tendencijom rasta za 3,72% u odnosu na 2020. godinu.

Porez na dobit preduzeća će također imati tendenciju rasta, i to 7,26% u 2019. godini odnosno za 3,2 miliona KM u odnosu na planirani porez na dobit u 2018. godini. Povećanje poreza na dobit za 1,6% u 2020. godini i 1,8% u 2021. godini podići će isti na iznos od 49,4 miliona KM.

Porez na dohodak, zajedno sa zaostalim uplatama poreza na plaću, se u 2019. godini procjenjuje sa povećanjem od 2,9 miliona KM ili 9,22% u odnosu na planirani nivo za 2018. godinu, dok se u 2020. i 2021. godini projiciraju sa porastom od 3,70% i 3,6% u poređenju sa prethodnom godinom.

Neporezni prihodi i primljeni tekući transferi od ostalih nivoa vlasti u dijelu budžetskih sredstava u 2019. godini projicirani su tako da se vodilo računa o iskazanim mjesečnim trendovima naplate ovih prihoda, tako da su isti za naredni trogodišnji period na istom nivou kao i 2018.godine, odnosno 12,2 miliona KM.

Primici u Budžetu Tuzlanskog kantona u okviru budžetskih sredstava koji dopijevaju na naplatu u 2019. godini iznose 1,5 miliona KM i manji su za 1,1 milion KM u odnosu na plan 2018. godine. U 2020. godini primici se planiraju u iznosu od 1,8 miliona KM, dok će u 2021. godini iznositi 600 hiljada KM. Do pada primitaka dolazi zbog dopijevanja posljednjih rata datih kredita javnim preduzećima na naplatu.

4.2. Namjenska sredstva, grantovi, donacije, vlastiti prihodi i primici po osnovu namjenskih sredstava

Prihodi po ovim osnovama za period 2019-2021. godine su planirani na osnovu zahtjeva budžetskih korisnika dostavljenih za izradu Dokumenta okvirnog budžeta Tuzlanskog kantona za period 2019-2021. godina. Ukupni iznos namjenskih sredstava, grantova, donacija, primitaka i vlastitih prihoda u 2019. godini iznose 48,5 miliona KM, od čega iznos namjenskih sredstava, grantova, donacija i primitaka po osnovu namjenskih sredstava iznosi 31,4 milion KM, a iznos od 17,1 milion KM odnosi se na prihode po osnovu vlastite djelatnosti – vlastite prihode. U 2019. godini dolazi do značajnijeg pada prihoda po osnovu posebnih propisa, i isti se planiraju u iznosu od 17,8 miliona KM što je za 21,56% manje u odnosu na 2018. godinu. Trend manje planiranih prihoda u dijelu namjenskih sredstava se nastavlja i u 2020. i 2021. godini. U 2020. godini isti će biti manji za 4,18%, a u 2021. godini za 1,34% u odnosu na prethodnu godinu. U dijelu vlastitih prihoda se takođe planiraju manje ostvareni prihodi i to u 2019.godini za 17,07% u odnosu na plan 2018. godine. U 2020. godini iznos prihoda po osnovu vlastite djelatnosti smanjen je za 2,99%, dok će se u 2021. godini zadržati na nivou prethodne godine.

5. RIZICI PO PROJEKCIJE PRIHODA

Glavni rizici za ostvarenje ovih projekcija se mogu klasifikovati u dvije grupe i to na eksterne i interne. Ključni rizik za ostvarenje ovoga scenarija u kratkom roku bi mogle predstavljati interne dinamike u BiH koje se manifestuju kroz komplikovan sistem donošenja odluka i formiranje vlasti nakon općih izbora u 2018. godini. Takođe, eventualni zastoj u reformskim procesima gotovo sigurno bi se negativno odrazio i na ekonomski rast. Srednjoročno, postoji rizik migracije stanovništva što bi uz ostalo moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti rada i sporijim rastom BDP-a. Nepredviđene promjene poreznih politika koje se prvenstveno odnose na odsustvo stabilnih koeficijenata raspodjele indirektnih poreza, promjena nivoa zaduženosti od planiranog i nepredviđene promjene istih bitno mogu uticati na nepovoljnu realizaciju predviđenih projekcija.

Kada je riječ o industrijskoj proizvodnji, izuzev svega navedenog, postoje i rizici nepovoljnih hidrometeoroloških prilika, od kojih zavisi cjelokupan sektor proizvodnje električne energije.

Najveći rizik po pozitivne promjene na tržištu rada predstavljaju eventualna odstupanja, odnosno neprovođenja planiranih strukturnih reformi. Na kretanje ukupnog nivoa cijena uticaj bi mogli imati interni (promjene cijena komunalija, povećanje akciza), kao i eksterni faktori (primarno kretanje cijena sirove nafte i hrane), te bi svako povećanje cijena koje je brže od pretpostavljenog u osnovnom scenariju moglo uvećati nivo inflacije.

Eksterno okruženje predstavlja ključnu strukturnu odrednicu domaće ekonomije, pa stoga i ključni rizik po ekonomski rast leži u eventualnom slabljenju izvozne tražnje, što bi dovelo do smanjenja izvoza bh. proizvoda na inostrana tržišta, posebno izvoza na tržišta zemalja EU.

6. PREDVIDENE PROMJENE JAVNOG DUGA I STRATEGIJA UPRAVLJANJA JAVNIM DUGOM

Vanjski i unutrašnji dug Tuzlanskog kantona regulisan je Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 86/07, 24/09, 44/10), Zakonom o budžetima u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16 i 5/18), Zakonom o trezoru u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 26/16) i Zakonom o izvršavanju Budžeta Tuzlanskog kantona za tekuću godinu.

6.1. Obaveze kantona

Na osnovu podataka iz konsolidiranog godišnjeg obračuna kantona ukupne obaveze kantona na dan 31.12.2017. godine iznose 118.724.379,86 KM, i to :

Kratkoročne obaveze66.356.926,70 KM
Dugoročne obaveze 52.367.453,16 KM.

Stanje kratkoročnih obaveza na dan 31.12.2017. godine iznosi 66.356.926,70 KM i iste se odnose na :

- obaveze prema pravnim licima	15,411,343.09
- obaveze prema fizičkim licima	2,953,025.02
- obaveze za korištenje budžetske rezerve	103,420.82
- obaveze za tekuće i kapitalne transfere	15,053,451.41
- ostale kratkoročne obaveze	234,406.38
- kratkoročni krediti i zajmovi	14,850,592.42
- obaveze prema radnicima (plate i naknade zaposlenima)	17,750,687.56

Kratkoročne obaveze se najvećim dijelom odnose na obaveze prema dobavljačima (pravnim i fizičkim licima) za isporučene robe i usluge, obaveze prema dobavljačima iz vlastitih prihoda, obaveze prema udruženjima i neprofitnim organizacijama, obaveze za oblike socijalne zaštite (2017. godina), obaveze prema nižim nivoima za tekuće i kapitalne grantove, poljoprivrednim proizvođačima za subvencije u poljoprivredi (2017. godina), obaveze za kredite i obaveze za plaće (mjesec decembar 2017. godine), ostale obaveze prema zaposlenim (topli obrok , prevoz , otpremnine i pomoći - decembar 2017. godine).

Kratkoročne obaveze sa 31.12.2017. godine su manje u odnosu na stanje istih sa 31.12.2016. godine za iznos od 5.978.367,65 KM.

Dugoročne obaveze iskazane u bilansu stanja na dan 31.12.2017. godine iznose 52.367.453,16 KM i odnose se na nedospjele obaveze od inostranog zaduživanja za glavni dug u iznosu od 34.477.141,35 KM i nedospjele obaveze od domaćeg zaduživanja za glavni dug u iznosu od 17.885.356,01 KM:

Razvojna banka FBiH-OŠ „Stupari” i OŠ “Kladanj” Tarevo	60.655,47
Razvojna banka FBiH-Gimnazija „Ismet Mujezinović” Tuzla	378.347,92
Federalno ministarstvo finansija-UKC Rekonstrukcija „Plave bolnice” Tuzla	23.699.505,89
Federalno ministarstvo finansija-WB-IDA Projekat urbane infrastrukture i pružanja usluga	2.028.679,84
Federalno ministarstvo finansija-MMF Stand by aranžman (IV)	5.944.750,00
Federalno ministarstvo finansija- Projekat izgradnje kanalizacije i vodosnabdijevanja Općine Čelić	2.365.202,23
NOVA banka a.d.Banja Luka	9.774.543,58
Intesa Sanpaolo Banka d.d. BIH	999.701,63
UniCredit Bank d.d. Mostar	7.111.110,80

Takođe, u okviru dugoročnih obaveza evidentirane su i ostale dugoročne obaveze u iznosu od 4.955,80 KM, a koje se odnose na obaveze budžetskih korisnika iz nadležnosti Ministarstva obrazovanja i nauke.

6.2. Projekcije duga TK nastalog po osnovu zaduživanja za 2019. – 2021. godinu

U periodu 2019. - 2021. godine obaveze za otplate po kreditima i izdaci za inostrane kamate i kamate na domaće pozajmljivanje, prema postojećim otplatnim planovima sa kojima Ministarstvo finansija raspolaže, procjenjuju se u ukupnim iznosima kako slijedi:

Tabela 10. – Obaveze po kreditima

	Plan 2018.	Projekcija 2019.	Projekcija 2020.	Projekcija 2021.
I Ukupno budžetska sredstva (1 do 9):	18.547.016,00	10.830.724,00	4.328.400,00	2.706.372,00
1.Razvojna banka FBiH-OŠ „Stupari” i OŠ “Kladanj” Tarevo	20.692,00	20.146,00	19.581,00	19.021,00
2.Razvojna banka FBiH-Gimnazija „Ismet Mujezinović” Tuzla	250.291,00	239.852,00	0,00	0,00
3.Federalno ministarstvo finansija-UKC Rekonstrukcija „Plave bolnice” Tuzla	2.768.501,00	2.661.185,00	2.661.185,00	2.661.185,00
4.Federalno ministarstvo finansija-WB-IDA Projekat urbane infrastrukture i pružanja usluga - dio koji se odnosi na Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša	27.609,00	27.124,00	26.676,00	26.166,00

5.Federalno ministarstvo finansija-MMF Stand by aranžman (IV)	3.547.000,00	2.697.750,00	0,00	0,00
6.Procjenjena kamata po osnovu mogućeg prekoračenja na transakcijskom računu u okviru JRT budžeta TK)	19.000,00	19.000,00	0,00	0,00
7.NOVA banka a.d.Banja Luka	5.336.919,00	3.369.851,00	1.620.958,00	0,00
8.Intesa Sanpaolo Banka d.d. BIH	1.017.602,00	0,00	0,00	0
9. UniCredit Bank d.d. Mostar	5.559.402,00	1.795.816,00	0,00	0,00
II Ukupno namjenska sredstva	763.000,00	650.816,00	639.044,00	627.144,00
1.Federalno ministarstvo finansija-WB-IDA Projekat urbane infrastrukture i pružanja usluga – dio koji se odnosi na Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (finansira se iz sredstava vodnih naknada)	397.086,00	293.502,00	288.330,00	283.080,00
2. Federalno ministarstvo finansija-Troškvi upravljanja kreditom-Projekat izgradnje kanalizacije i voodosnabdijevanja općine Čelić (finansira se sa potrošačkih mjesta 11010018,14010003, 18010001)	365.914,00	357.314,00	350.714,00	344.064,00
UKUPNO (I + II):	19.310.016,00	11.481.540,00	4.967.444,00	3.333.516,00

Ukupna projekcija duga Tuzlanskog kantona nastalog po osnovu zaduživanja u 2019. godini iznosi 11.481.540,00 KM, dok su ove projekcije znatno smanjene u naredne dvije godine, tako da za 2020. godinu iznose 4.967.444,00 KM, a za 2021. godinu iznose 3.333.516,00 KM. Smanjenje ovih projekcija odnosi se uglavnom na projekcije u dijelu budžetskih sredstava. Za 2019 godinu ove projekcije u dijelu budžetskih sredstava iznose 10.830.724,00 KM i manje su u odnosu na plan za 2018. godinu za 41,60% ili za 7.716.292,00 KM. U naredne dvije godine otplate kredita se smanjuju i to u 2020. godini za 6.502.324,00 KM ili za 60,04%, a za 2021. godinu su manje za 36,84% ili za 1.622.028,00 KM u odnosu na prethodnu godinu. Ovo smanjenje u 2019. i 2020.godini uglavnom se odnosi na otplate po osnovu domaćeg zaduženja.

Otplate po kreditima i izdaci za inostrane kamate iz namjenskih sredstava su skoro na istom nivou za sve tri navedene godine i za 2019. godinu iznose 650.816,00 KM, a u 2020. i 2021. godini reflektuju se sa smanjenjem od 1,81%, odnosno 1,86% u poređenju sa prethodnom godinom.

U Dokumentu okvirnog budžeta Tuzlanskog kantona za period 2019.-2021. godina moglo bi doći do korekcije usljed povećanja procjene kursa USA dolara i SDR-a u kojim su obračunate obaveze pojedinih kredita.

Stanje i projekcije duga Tuzlanskog kantona su od izuzetne važnosti za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika. Da bi se održala stabilnost fiskalnog sistema i obezbijedio osnov za razvojne inicijative, zaduživanje treba biti na realnim i održivim osnovama.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2019.-2021. godina u skladu su sa Zakonom o budžetima u FBiH i predstavljaju osnovu za izradu Budžeta Tuzlanskog kantona. Cilj dokumenta je da predloži smjernice ekonomske i fiskalne politike, te definiše okvir prihoda i gornju granicu rashoda za period 2019.-2021. godina.

Ove Smjernice ekonomske i fiskalne politike obavezujuće su kod izrade budžeta općina i finansijskih planova vanbudžetskih fondova za 2019. godinu, kao i kod projekcija za 2020. i 2021. godinu.

7. STRATEŠKI CILJEVI VLADE TUZLANSKOG KANTONA

Vlada Tuzlanskog kantona, uz podršku Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP), zajedničke inicijative Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) i Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) izradila je Strategiju razvoja Tuzlanskog kantona za period 2016.-2020. godine (januar 2016. godine), koja je u skladu sa strategijama i politikama na višim nivoima vlasti, i to prije svega sa Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2010.-2020. godina, ali sa drugim sektorskim strategijama viših nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini.

U navedenom dokumentu predložena su strateška i dugoročna opredjeljenja Tuzlanskog kantona, čiji je cilj unaprijeđena i razvijena privreda Tuzlanskog kantona koja će se bazirati na ključnim potencijalima rasta koji se ogledaju u bogastvu prirodnih resursa, konkurentnoj radnoj snazi i tradiciji industrijske proizvodnje, te kvalitetnijoj saobraćajnoj povezanosti sa razvijenim tržištima.

Vizija razvoja, te strateški ciljevi razvoja su definisani na period od 5 godina.

Utvrđeni su sljedeći strateški ciljevi:

1. Osigurati stabilnost i prosperitet razvoja privrede Tuzlanskog kantona;
2. Uspostaviti efikasni sistem upravljanja razvojem ljudskih potencijala i tržišta rada, u cilju povećanja zapošljavanja;
3. Poboljšati kvalitetu života, sigurnost i socijalnu uključenost i učiniti politiku socijalne zaštite pravičnom i djelotvornom;
4. Modernizovati i učiniti ekonomski održivom javnu infrastrukturu, prvenstveno saobraćajnu, vodnu i energetska;
5. Uspostaviti funkcionalan sistem zaštite okoliša i održivog upravljanja prirodnim resursima.

Budžetski korisnici u narednom razdoblju trebaju poduzimati reformske mjere kojima se pridonosi ostvarenju glavnih ciljeva utvrđenih predloženim dokumentom, a naročito:

1. javne finansije - vezano za stabilnost i dugoročnu održivost javnih finansija, zdravstvenog sistema, fiskalni okvir, poreze, neprijavljeni rad, te rashode;
2. finansijski sektor - vezano za finansijski sektor, tržište nekretnina, te pristup finansiranju za mala i srednja preduzeća;
3. tržište rada, obrazovanja i socijalnu politike - vezano za zaposlenost, porezno rasterećenje na rad, rješavanje nezaposlenosti mladih, aktivne politike tržišta rada, zakonodavni okvir, sistem određivanja plaća i kretanje plaća, usklađenost obrazovnog sistema s tržištem rada, naknade za nezaposlene, socijalne naknade te borbu protiv siromaštva;
4. promicanje rasta i konkurentnosti - vezano za tržište usluga, industrijsku politiku, digitalnu agendu, energetske mreže, mrežnu infrastrukturu - saobraćaj, istraživanje i razvoj, inovacije, obnovljive izvore energije i učinkovitost resursa i
5. modernizacija javne uprave - vezano za kvalitet uprave.

Cilj ekonomske politike Vlade Tuzlanskog kantona je pokretanje održivog rasta nakon dugogodišnje recesije. Za razliku od rasta prije krize koji se temeljio na velikom

zaduživanju radi povećanja lične potrošnje i ulaganja u nekretnine, novi model dugoročnog održivog rasta treba da se temelji na izvozu i povezanim investicijama u proizvodnji. Glavna zadaća Vlade u ostvarenju ovog cilja je provedba strukturnih reformi usmjerenih na poboljšanje poslovnog okruženja.

Manevarski prostor makroekonomskih politika Vlade Tuzlanskog kantona je ograničen, obzirom na ustavne nadležnosti kantona.

Neophodno je nastaviti mjere štednje i smanjenje potrošnje iz kantonalnog budžeta planirati za razdoblje 2019. - 2021. godine na većini glavnih kategorija rashoda. Mjerama Vlade Tuzlanskog kantona dodatno su smanjeni budžetski rashodi, gdje god je za to postojalo opravdanje. Potrebno je zahtijevati kontrolu efikasnosti na smanjenju akumuliranog deficita ostvarenog u ranijem periodu, te stalni angažman kako se akumulirana dugovanja ne bi povećavala.

Uz unapređenje procesa planiranja, potrebno je znatno pojačavati i funkciju nadzora nad rashodima, odnosno vršiti kontrolu troškova i njihovo smanjivanje. Prije svega se to odnosi na nova pravila o fiskalnoj odgovornosti. Takođe, se osnažuje funkcija budžetske inspekcije u smislu sankcionisanja nepostupanja po njihovim zapisnicima.

Vlada Tuzlanskog kantona bit će usmjerena na oblikovanje fiskalne politike u cilju promovisanja konkurentnosti, povećanja efikasnosti javnog sektora, te jačanja upravljanja javnim finansijama, kako na prihodnoj tako i na rashodnoj strani budžeta, uz kontinuirane aktivnosti usmjerene na promjenu propisa kojim je uređeno pitanje raspodjele indirektnih poreza i pitanje povrata vanjskog duga.

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
V L A D A

Broj: 02/1- 14- 16256 /R
Tuzla, 12.06.2018. godine

PREMIJER KANTONA

Jakub Suljkanović
Jakub Suljkanović